א מיי׳ פ״ב מהל׳ ק״פ

הלכה יא:

מוסף רש"י

. זו עילם שזכתה ללמוד

ולא זרחה ללמד שהיה

ח) ואני בשושו הבירה

מ) יותר בטושן הפרה אשר בעילם המדינה, וכן מרדכי, ולא היו דורם עוסקים בתורה ולא זכו

לא היה להם שדים להניק

. אבל בבל זכתה ללמד

לוכני ככני ובנהים ככנית כדכתיב בעזרא כי הכין לבבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד בישראל

מה ומשפט (קדושיו מט:

חומה זו כנסת ישראל.

כולם שוין לענין חומה וגודרים עלמן מלטמע בעובדי כוכבים (ב"ב ח.).

שנתנבאו באותו הפרק.

יותם אחז וחוקיה, בארבעה

נביאים הללו כתיב כן, חוץ ממיכה שלא היה בימי עוזיהו, אבל היה בימי יותם

לחו וחוקיה (שם יד:).

החכמים ללמד. כאילו

ג בשם הלכה יג: ד ה שת הלכה יה:

א) לקמן פט., ב) כתובות על: ע"ש, ג) ס"א כתיב, ד) קדושין מט: סנהדרין כד:, ה) ב"ב ו:, ו) [ב"ב זו ולייל מלכנו מו בייד נמי למילת׳ דהושע כל"ל השונה ל מבוחו (כ ולייבי ל, עמוס א - בימי עחיה, מיכה א - בימי יוחס אחו יחוקיה],

תורה אור השלם אָנִי חוֹמֶה וְשְׁדִי כַּמְגַדְלוֹת אַז הַיִּיתִי בַּמְגַדְלוֹת אַז הַיִּיתִי בְעֵינָיו בְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם: שיר השירים ח 2. והיה ביום ההוא נאם

2. וְיְּנְיִּוֹ בֵּיוֹם נַוּוּוּא בְּאָב יִיָּ תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בֵּעְלִי: הושע ב יח הושע ב יח גי אָחוֹת לְנוּ קְטַנְּה וְשְׁדִיִם אֵין לְהּ מַה נַּעֲשֶׂה

יָּלְאֲחֹתֵנוּ בִּיּוֹם שֶׁיְּדְבָּר לָאֲחֹתֵנוּ בִּיּוֹם שֶׁיְּדְבָּר בָּה: שיר השירים חח 4. אֲשֶׁר בְּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגְדְּלִים בְּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְזָוִיּת מְחֻטָּבוֹת תבנית היכל: . חהליח המד יר

ווואים קטו יב. 5. יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם וְאָבְלוּ וְכָבְשׁוּ אַבְנֵי קֶּלַע ְיְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ יָיִן וּמְלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוּיוֹת מִזְבֵּחַ: זכריה ט טו

זכריה ט טו 6. מְזְוֵינוּ מְלַאִים מְפִיקִים מִזן אֶל זן צאונֵנוּ מָאֶלִיפוֹת בְּחוּצוֹתִינוּ בְחוּצוֹתִינוּ

ווואים קבו יג. 7. דְּבָר יְיָ אֲשֶׁר הָיָה אֶל הושֵע בֶּן בְּאֵרִי בִּימֵי עָזִּיְּה יוֹתָם אָחָז יְחִוְקִיָּה יהודה ובימי מלכי יָרְבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶּךְ יִשְׂרָאֵל: הושע א א אַרָּאַל: הושע א א 8. תָּחִלַּת דִּבֶּר יִיְ בְּהוֹשֵׁעַ ניאמֶר יְיָּ אֶל הוֹשֵׁעַ לַּךְּ קַח לְךָּ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זָנוּנִים כִּי זְנֹה תִזְנָה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְיָ: הושעא ב

9. וילר ויקח את גמר פַּת דִּבְּלָיִם וַתַּהַר וַתֵּלֶּד לוֹ בַּךְ: הושעאג

מוסף תוספות

א. דשמא כיון שכבר הגידה שבחה שמא לא תלך עכשיו בבית אביה.

בהו ומלאו הכא נמי בנותינו כזויות על

ידי שמתמלאות תאוה ואין מקקות

אלא עד שיבואו בעליהן: כאילו נבנה

היכל בימיהן. דהכי משמע מחוטבות

בבנין היכל. תבנית לשון בנין: בימי עוזיהו כו'. משום דחיירי בכנסת ישראל בלשון אשה הנשאת לבעל כדאמרן כמולאת שלום נקט נמי

האשה, מאכל משל בעלה. דמסתמא דעתה לימנות על של בעלה כל זמן שלא פירשה שיהא דעתה בשל אביה: רגל

הראשון. כך דרך הנשוחות ללכת לבית אביהן רגל הראשון שאחר הנשואין: **חארל ממקום שהיא רולה**. ובגמרא מוקי לה כשאינה ב**שאי**גה רדופה. אור״מ דכל נשים רדופות הן להגיד בבית אביהן רדופה לילך עד הנה לבית אביה תמיד הלכך מספקא לן בהי ניחא לה אלא האשה בנומן שהיא בבית בעלה שחם אם כן פירשה: אפוטרופסין. שהיו עליה בעלה ושחט עליה אביה לו שנים והמנוהו זה על פסחו וזה על תאכל משל בעלה הלכה רגל ראשון לעשות פסחו: לה יהכל משל שניהו. לה בבית אביה שחם עליה אביה ושחם עליה מפסחו של זה ולא משל זה ואפילו בעלה תאכל במקום שהיא רוצה יתום ששחטו המנהו האחד על פסחו מי נתן רשות עליו אפוטרופסין יאכל במקום שהוא רוצה לחלק האחר לימנות על זה ואין לו בעבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהן תקנה אלא א"כ רצו שניהן שימנה עם החחד: לא יאכל משל רבו. דמסתמא ימי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו: **גבו'** שמעת מינה ייש ברירה מאי לא היה דעת רבו להימנות חלק החירות על פסחו: גבו' שמעת ירוצה בשעת שחימה ורמינהו יאשה רגל מינה יש ברירה. קס"ד ממקום שהיא הראשון אוכלת משל אביה מכאן ואילך רוצה בשעת אכילה האמר ואמרינן רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה הוברר דשחיטה וזריקה דהאי פסח לא קשיא כאן ברדופה לילך כאן בשאינה שפיר איזדריק עלה דהאי אתתא: נשעת שחיעה. ששאלנו את פיה רדופה דכתיב יאז הייתי בעיניו כמוצאת שלום יוא"ר יוחנן ככלה שנמצאת שלימה בשעת שחיטה ואמרה בזה אני רולה: אוכלת משל אביה. מן הסתם: בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה מתניתין בשחינה רדופה. לילך תמיד בבית אביה ייכדכתיב יוהיה ביום ההוא נאם לבית אביה דבית בעלה חביב לה ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי הלכך כל שאר הרגלים ודאי שייכא אמר רבי יוחגן ככלה בבית חמיה ולא ככלה בתריה ורגל ראשון ספק וברייתא בבית אביה יאחות לנו קמנה ושדים אין לה ברדופה הלכך רגל הראשון ודאי בתר "א"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה אביה מכאן ואילך ספק: **כמולאת** שלום. נתחבבתי עליו ונמלאתי ללמד יאני חומה ושדי כמגדלות ®אמר רבי שלימה לו: להגיד שבחה. היאד יוחנן אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו מקובלת היא בבית חמיה: ושדים. תלמידי חכמים יורבא אמר אני חומה זו להניק אחרים: אין לה. שאין הנאה כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ממנה: זו עילם. שהיה בה דניאל ובתי מדרשות אמר רב זומרא בר מוביה שנאמר (דניאל ח) ואני (דניאל הייתי) אמר רב מאי דכתיב יאשר בנינו כנטיעים בשושן ש אשר בעילם המדינה וזכה מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחומבות ללמוד ולא רבץ תורה בישראל אבל תבנית היכל אשר בנינו כנטיעים אלו בחורי בבל גידלה עזרא הסופר דכתיב (עזרא ישראל שלא מעמו מעם חמא בנותינו כזויות ז) (הוא) הכין לבבו לדרוש (בתורת) [את תורת] ה' [ולעשות] וללמד בישראל אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהז חק ומשפט: ושדי אלו פ״ח. המניקין לבעליהן וכן הוא אומר זומלאו כמזרק אחרים כשדיים הללו: כמגדלות. כזויות מזבח איבעית אימא מהכא ימזוינו שמגינין על הדור: לנטיעים. נטיעות מלאים מפיקים מזן אל זן מחומבות תבנית יונקות שלא נתקלקלו עדיין ולא אירע היכל אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב כאילו בהן שבר: שאוגדות פחחיהן לבעליהן. נבנה היכל בימיהן: ידבר ה' אשר היה אל סותמות פתחיהן עד שמודקקות הושע וגו' בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיה לבעליהן ואינן נבעלות לאחרים. לשון אחר שמגידות פתחיהן של נדה לבעליהן לפרוש מהן ואע"פ שתאוותן רבה: וכן הוא אומר ומלאו כמורק כוויות מובה. מה זויות דהתם כתיב

האשה. מאי רוצה בשעת שחימה. ודווקה ביררה בשעת שחיטה אבל לא ביררה אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה אבל ברישא אפילו סתמא אוכלת משל בעלה: באן ברדופה כאן כשנמנאו שלימות בבית חמיהן והשתא מוהי מתני׳ בשאינה רדופה כגוו לבית אביה ומיירי מתני׳ ברגל שני

שברגל הרחשון שחחר חופה לח הלכה לחופתה והוא ראשון להליכה שברגל שלפניו לא הלכה הלכך כיון שאינה רדופה ספק הוא דשמא גם בזה לא תלך ולריכה לברר אי נמי מתניתין מיירי ברגל ראשון לחופתה ואינה רדופה לפי שמיירי שכבר קודם הרגל הגידה שבחה בבית אביה ולכך הוי ספק א אף ברגל ראשון ורישא דקתני תאכל משל בעלה ברגל שני להליכתה שכבר היתה בבית אביה ברגל שלפניו וברייתא ברדופה ברגל הראשון לחופתה ולהליכתה בדודאי דעתה בשל אביה דהיא רדופה להגיד שבחה שנמלאת שלימה ומכאן ואילך דקתני היינו ברגל שני ועדיין לא הגידה שבחה דאז הוא ספק והלכה דקתני במתניתין לאו דוקא דאי דוקא כבר גילתה דעתה שרולה בשל אביה א"נ אפילו הלכה כל זמן שלא ביררה ספק הוא אבל הלכה לעשות לא גרם ואי גרס ל"ל דלעשות לאו דווקא והשתא אתי שפיר הא דגרם דכתיב אז הייתי בעיניו כמולאת שלום וגו' וגרם נמי וא"ר יוחנן דמייתי ראיה דסתם כלה

רדופה להגיד שבחה: בוויות מובח. מה להלן דם אף כאן דם נדות:

בימי עוזיהו. נתנבחו ד׳ נביחים אע"ג דבמיכה לא כתיב ביה עוזיהו אלא בימי יותם אחז יחזקיהו מ"מ כיון דכתיב קרא סתם י"ל שבתחלת מלכות יותם נתנבא ואו היה עדיין עוזיהו חי אלא שנתנגע

ומלך יותם בנו תחתיו בימיו: אמר לו הקב"ה להושע. ממה שאמר לו לקחת אשת זנונים דריש שמסתמא כך אמר לו וכך השיבו: יזרנותל

"מלך יהודה בפרק אחד נתנבאו ד' נביאים וגדול שבכולן הושע שנאמר •תחלת דבר ה' בהושע סוכי בהושע דבר תחלה והלא ממשה עד הושע כמה נביאים א"ר יוחנן תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע ישעיה עמום ומיכה אמר לו הקדוש ברוך הוא להושע בניך חמאו והיה לְו לומר בנִיך הם בני חנוְנִיך הם בני אברהם יצחק ויעקב גלגל רחמיך עליהן לא דיו שלא אמר כך אלא אמר לפניו רבש"ע כל העולם שלך הוא העבירם באומה אחרת אמר הקב"ה מה אעשה לזקן זה אומר לו לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זגונים ואחר כך אומר לו שלחה מעל פניך אם הוא יכול לשלוח אף אני אשלח את ישראל שנא' פויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשת זגונים וילדי זגונים וכתיב פוילך ויקח את גומר בת דבלים גומר אמר רב שהכל גומרים בָה בת

להא דהושע דכתיב ביה תקראי אישי ⁶ כדדריש לקמיה: **ארבעה לביאים.** לקמיה מפרש להו ובכולהו כתב בהו⁶ בימי עוזיהו יותם אחז יחזקיה שכולן החלו להינבא בימי עוזיהו וקיפחו חיי ארבעה מלכים: לא דיו שלא אמר כן. אחה למד ממה שאמר לו הקדוש ברוך הוא קח לך אשת זנונים ולא אמר כן לנביא אחר: (מצאמי כאן הגה״ה מלשון רבינו ארבעה נביאים כולהו כחיב בהו בימי עוזיהו בר ממיכה דכחיב ביה יותם אחז יחזקיהו ובעמום לא כתיב אלא עוזיהו ומיהו מיכה בימיו נתנבא אלא שכבר נתנגע ויותם בנו שופט על הארץ לפיכך לא נקרא על שמו אבל שלשה היו קודם שנלטרע בעמוס [ה] נאמר שנחים לפני הרעש וישעיה ביום הרעש דכתיב (ישעיה ו) וינועו אמות הספים שרעשו עליונים לשורפו ותחתונים לבולעו כמשפט קרח ועדתו שערערו על הכהונה ואותו היום נתנגע והושע קודם לכולן): הכי גרסינן **אומר לו קה לך** אשם זנונים ואח"כ אומר נו שלחה: וילדי זנונים. שחלד לך בנים זנונים ספק שלך ספק של אחרים: גומרין בה. ביאתם ותאוות לבם:

רבינו חננאל

האשה שהיא בבית בעלה שחט עליה אביה שחט עליה בעלה כו'. כיון ששנינו תאכל במקום שרוצה. דייקינן מינה דיש ברירה, וכאלו נתברר כי מעת שחיטת הפסח רזה ומויח ושויוז מאי ממקום שהיא רוצה בשעת ורמינן עלה שחיטה. . האשה רגל ראשון משל אביה, ואם תאמר ממקום שרוצה בשעת שחיטה מה לי אריה מה לי רעלה וכר׳ יוחנן דאמר מאי דכתיב אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום, כמה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילד להגיד שבחה בבית אביה, בודאי בשל אביה רוצה. אבל מכאן ואילך ממי שהיא אחות לנו קטנה, אמר רבי יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא [זכתה] ללמד. בימי עוזיה מלד . יהודה וחוראו אררטה ומיכה. גדול שבכולז , הושע שואמר חחלה דרו נביאים באותו הפרק כו'.